

7-Ma'ruza

7-Mavzu. Kompyuter grafikasi tushunchasi va turlari.

Reja:

1. **Adobe Photoshop dasturi va unda ishlash asoslari**
2. **Adobe Photoshop dasturini ish jarayoniga tayyorlash**
3. «**Adobe PhotoShop» uskunalar paneli**
4. «**Adobe PhotoShop» dasturida ranglar bilan ishlash**

Adobe Photoshop dasturi va unda ishlash asoslari

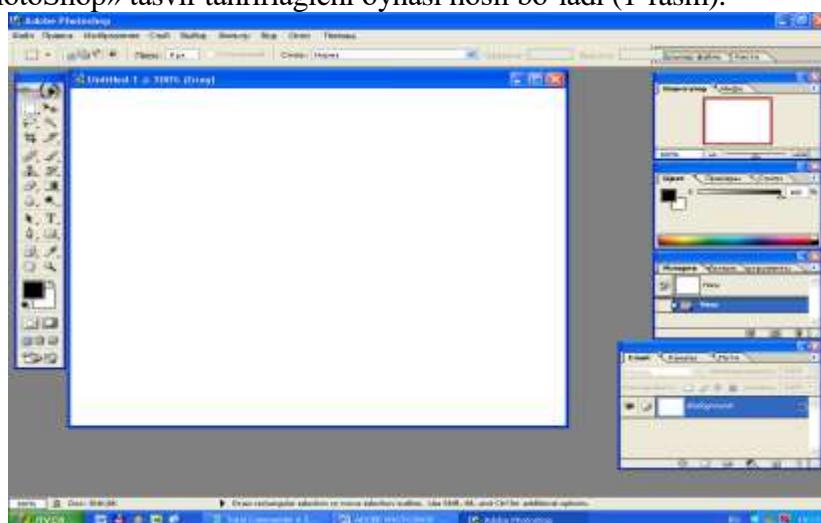
«Adobe PhotoShop» Windows muhitida ishlovchi Macintosh va IBM PC kompyuterlari uchun mo‘ljallangan elektron ko‘rinishdagi foto tasvirlarni tahrirlovchi dasturdir. «Adobe PhotoShop» dasturi Adobe System, Inc kompaniyasi tomonidan ishlab chiqarilgan bo‘lib, ishlatishdagi alohida qulayliklari bilan mashhur.

«Adobe PhotoShop» tasvir tahrirlagichi yordamida fotosuratlarga qo‘srimchalar kiritish, fotosuratdagi dog‘larni o‘chirish va eski rasmlarni qayta ishlash va tiklash, rasmlarga matn kiritish, qo‘srimcha maxsus effektlar bilan boyitish, bir fotosuratdagi elementlarni ikkinchi fotosuratga olib o‘tish, suratdagi ranglarni o‘zgartirish, almashtirish mumkin. «Adobe PhotoShop» imkoniyatlari keng qamrovli bo‘lib, u gazeta va jurnallarni turli-tuman rasmlar bilan boyitishda juda katta qulayliklar yaratadi.

«Adobe PhotoShop» ayniqsa jurlanislarning, rassomlarning ijodiy imkoniyatlarini to‘la amalga oshirishlarida yordam beradi. Jurnalistika va bevosita matbuot yoki nashriyot sohasiga aloqador bo‘lgan shaxslarning mazkur dastur bilan ishlashni bilishi ular uchun qo‘srimcha imkoniyatlarni yaratib beradi.

«Adobe PhotoShop» tasvir tahrirlagichi juda murakkab dasturdir. Foydalanuvchilar uning asosiy imkoniyatlaridangi **Adobe Photoshop dasturini ish jarayoniga tayyorlash**

«Adobe PhotoShop» dasturini ishga tushirish uchun «Пуск» menusidan «Программы» - «Adobe PhotoShop» tanlanadi. «Adobe PhotoShop» dasturi ishga tushirilgandan so‘ng ekranda «Adobe PhotoShop» tasvir tahrirlagichi oynasi hosil bo‘ladi (1-rasm).

1- rasm. «Adobe PhotoShop» oynasining tuzilishi

«Adobe PhotoShop» oynasining yuqori qismida sarlavha satri va Windowsga xos elementlar joylashadi. Sarlavha satridan so‘ng menuy satri joylashadi.

Файл Правка Изображение Слой Выбор Фильтр Вид Окно Помощь

«Adobe PhotoShop» dasturi menuysi 9 banddan iborat. Har bir menuy tarkibida ochiladigan menuy bandlari mavjud.

«Файл» menyusi tarkibi

Новый Ctrl+N – Yangi fayl yaratish.

1. Открыть Ctrl+O – Fayllarni diskdan o‘qish. Bu komanda yordamida diskda mavjud fayllar ochiladi.

2. Открыт как Alt+Ctrl+O – Faylni qanday ko‘rinishda ochishni tanlash.

3. Закрыть – Fayldan (Tasvirdan) chiqish.

4. Сохранить Ctrl+S – Faylni xotiraga mavjud formatda joylashtirish.

5. Сохранить как Shift+Ctrl +S – Faylni xotiraga boshqa nom bilan yozish. Ushbu komanda fayl nomi, formati va direktoriyasi kabi atrubutlarini o‘zgatirishda foydalaniladi.

6. Импорт – Boshqa direktoriyada joylashgan faylni «Adobe PhotoShop» dasturiga olib kirish.

7. Экспорт – Tasvirni boshqa direktoriyaga jo‘natish.

8. Информация файла – Fayl haqidagi ma’lumotlarni kiritish.

9. Установка страницы – Tasvirni printer yordamida chop etishga tayyorlash, qog‘oz shaklini tanlash.

10. Печат с просмотром – Chop etishga berishdan oldin tasvirni holatini ko‘rish.

11. Печат Ctrl+P – Tasvirni chop etish.

12. Печат одной копии – Tasvirni bir nusxada chop etish.

13. Выход Ctrl+Q – «Adobe PhotoShop» dasturidan chiqish.

«Правка» menyusi tarkibi

1. Отменить Ctrl+Z – Tasvir ustida bajarilgan oxirgi amalni bekor qilish.

2. Шаг вперед Shift+Ctrl+Z – bitta oldinga.

3. Шаг назад Alt+Ctrl+Z – bitta orqaga.

4. Вырезать Ctrl+X – Tasvirning ajratilgan qismini muvaqqat xotiraga olish.

5. Копия Ctrl+C – Nusxa olish.

6. Вставить Ctrl+V – Muvaqqat xotiradan kurstor ko‘rsatgan joyga qo‘yish.

7. Вставить в Shift+Ctrl+V – Muvaqqat xotiradan belgilangan joyga qo‘yish.

8. Заливка – Tasvir yuzasini asosiy rang bilan bo‘yash.

9. Штрих – Tasvirda belgilangan maydonni shtrixlab ko‘rsatish

10. Свободная правка Ctrl+T – Tasvir shaklini o‘zgartirish.

11. Изменение – Tasvir shaklini turli ko‘rinishlarda o‘zgartirish.

12. Слить – история – «Istoriya» darchasida tasvir olib borilgan o‘zgartirish amallarini butunlay o‘chirish. Bu amal bajarilgandan so‘ng o‘zgartirishlarni ortga qaytarish mumkin emas.

«Изображение» menyusi tarkibi

1. Режим – Rang modellarni o‘zgartirish.

2. Настройки – Tasvir ranglarini sozlash.

3. Дубликат – Tasvirdan nusxa olish.

4. Применить изображение – Tasvirni qo‘sishmcha ranglar bilan boyitish.

5. Вычисления – Tasvirdagi ranglar kanallarini o‘chirish.

6. Размер изображения – Tasvir shaklini va o‘lchamlarini o‘zgartirish.

7. Размер холста – Tasvir ramkasi o‘lchamlarini o‘zgartirish.

8. Усечения – Belgilangan maydondagi tasvirni kesib olish.

9. Обрезка – tasvir joylashgan maydonni kesib olish.

10. Гистограмма – Tasvirdagi ranglar miqdori haqidagi ma’lumotlar darchasi.

«Слой» menyusi tarkibi

1. Новый – Yangi qatlarni hosil qilish.

2. Дубликат слоя – Qatlarni nusxasini hosil qilish.

3. Удалить – Mavujd qatlarni muvaqqat xotiradan o‘chirish.

4. Новый слой заливки – Belgilangan qatlarni fon rangi tanlash.

5. Новый настраиваемый слой – Belgilangan qatlarni fon rangini o‘zgartirish.

6. Шрифт – Harf joylashish holatini o‘zgartirish.

7. Группа с предыдущими Ctrl+G – Qatlarni rangini olib tashlaydi.

- 8. Разбить** – Qatlamlarni bir-biridan ajratish.
- 9. Упорядоч** – Qatlamlarni joylashish qatorini o‘zgartirish.

«Выбор» menyusi tarkibi

- 1. Все Ctrl+A** – Tasvirni belgilash.
- 2. Снят выделение Ctrl+D** – Tasvirning belgilangan qismini bekor qilish.
- 3. Перевыбор Shift+Ctrl+D** – Qaytadan belgilash
- 4. Инверсия Sift+Ctrl+I** – So‘nggi bajarilgan amalni qaytarish.
- 5. Диапазон цвета** – Tasvirdagi ranglar asosida belgilash maydonini aniqlash.
- 6. Изменить** – Belgilash chizig‘ini piksellarda kengaytirish.
- 7. Загрузка выбора** – Belgilangan maydon shaklini yuklash.
- 8. Сохранение выбора** – Belgilangan maydon shaklini xotiraga joylashtirish.

«Вид» menyusi tarkibi

- 1. Увеличение Ctrl++** – Tasvirning ekrandagi ko‘rinishini kattalashtirish.
- 2. Уменьшение Ctrl+-** – Tasvirning ekrandagi ko‘rinishini kichraytirish.
- 3. Выравнивание по экрану** – Tasvirni butun ekranga yoyish.
- 4. Показать – сетка** – Setka ornatadi.
- 5. Линейки Ctrl+R** – Chizg‘ichlarni o‘rnatish.

«Окно» menyusi tarkibi

- 1. Инструменты** – Asboblar panelini o‘chirish yoki yoqish.
- 2. Опции** – Opsi panelini o‘chirish yoki yoqish.
- 3. Навигатор** – Navigatorning ekranda paydo bo‘lishini ta’minlash.
- 4. Информация** – Axborotlar darchasini aktivlashtirish.
- 5. Цвет** – Ranglar joylashgan maxsus darchani aktivlashtirish.
- 6. Образчики** – Namuna ranglar joylshgan maxsus darchani aktivlashtirish.
- 7. Стили** – Usullar joylashgan maxsus darchani aktivlashtirish.
- 8. История** – Qilingan amallar tarixi joylashgan maxsus darchani aktivlashtirish.
- 9. Действия** – Tasvirlar bilan ishslashda bajarilgan barcha amallar haqidagi ma’lumotlar darchasini aktivlashtirish.
- 10. Слой** – Qatlamlar haqidagi ma’lumotlarni saqlovchi darchani aktivlashtirish.
- 11. Канали** – kanal haqidagi ma’lumotlarni saqlovchi darchani aktivlashtirish.
- 12. Пути** – yo‘l haqidagi ma’lumotlarni saqlovchi darchani aktivlashtirish.
- 13. Кисти** – Buyoq chetkalari joylashgan darchani aktivlashtirish.
- 14. Символ** – Matn yozishda simvol darchasini aktivlashtirish.
- 15. Параграф** – Matn yozishda paragraf darchasini aktivlashtirish.
- 16. Страна состояния** – Holat satrini o‘chirish yoki yoqish.

«Помощь» menyusi tarkibida «Adobe PhotoShop» dasturiga taalluqli barcha ma’lumotlar joylashgan. Bu menu tarkibidagi komandalar yordamida «Adobe PhotoShop» dasturi darchasidagi asboblarni qisqacha nima vazifani bajarishi haqidagi ma’lumotlarni o‘qish mumkin.

«Adobe PhotoShop» uskunalar paneli

«Adobe PhotoShop» dasturi darchasida turli uskunalar joylashgan. Bu panel turli tugmalardan iborat bo‘lib, har bir tugmacha «Adobe PhotoShop» dasturining biror komandasini anglatadi. Agar darchada uskunalar paneli bo‘lmasa menu satrining «Окно» punktida «Инструменты» panel komandasini tanlang.

«Adobe PhotoShop» dasturida jami 62 ta uskunalar mayjud bo‘lib, ulardan 29 tasi bevosita dastur ishga tushirilganda darchada ko‘zga tashlanib turadi. Qolganlarini qo‘srimcha komandalarni bajarish orqali ishga tushirish mumkin. Agar uskunalar panelida joylashgan tugmaching ostki qism o‘ng burchagida kichik uchburchak shakli tasvirlangan bo‘lsa, bu tasvir ushbu tugmacha tarkibida o‘xhash komandani bajaruvchi uskunalar yashiringanlidan darak beradi.

Yashiringan uskunani aktivlashtirish uchun kursorni maxsus belgili tugmacha ustidan sichqonchaning chap tugmasini bosgan holda uskunalar panelidan tashqariga olib chiqiladi va kerakli tugmacha ustida kursorni qoldirib sichqonchaning chap tugmachasi qo‘yib yuboriladi.

Har bir tugmacha kursov yaqinlashtirilsa kursov belgisi ostida uskunaning qanday vazifani bajarishi haqidagi axborot paydo bo‘ladi.

Quyida «Adobe PhotoShop» dasturida ishlash jarayonida keng qo‘llaniladigan uskunalarining qisqacha tavsifi keltirib o‘tiladi:

	Прямаугольный инструмент: Tasvirda to‘g‘ri to‘rtburchak shaklidagi maydonni belgilab olish uchun qo‘llaniladi. Bu asbob yordamida tasvirdagi alohida maydonni belgilab olingandan keyin tasvirga kiritilgan barcha o‘zgarishlar faqatgina belgilangan maydon ichiga ta`sir etadi. Ushbu tugmachaga qo‘srimcha tarzda «Shift» klavishasi ishlatilsa, belgilangan maydon hududi ortadi. «Shift» tugmasi o‘rnida «Alt» tugmasi qo‘llanilgan taqdirda belgilangan maydon hududi qisqaradi. Ushbu amal «Lasso» va «Vol’shebnaya palochka» tugmalari bilan ishlashda qo‘llaniladi.
	Инструмент эллипса: Tasvirda doira shaklidagi maydonni belgilab olish uchun qo‘llaniladi. Bu tugma yordamida tasvirdagi alohida maydonni belgilab olingandan keyin tasvirga kiritilgan barcha o‘zgarishlar faqatgina belgilangan maydon ichiga ta`sir etadi.
	Инструмент одной строки: Tasvirda gorizontal shakldagi chiziqni belgilaydi. Amalda bu tugma juda kam qo‘llaniladi.
	Инструмент столбца: Tasvir yuzida vertikal chiziqni belgilaydi. Amalda bu tugma juda kam qo‘llaniladi.
	Усечение: Ushbu asbob asosan tasvir chetlarini va keraksiz qismlarini kesib tashlash uchun qo‘llaniladi. «Усечение» komandasasi aktivlashtirilganda tasvir yuzasida to‘g‘ri-to‘rtburchak shaklidagi ramka hosil bo‘ladi. Ramkaning chetlari kichik kvadratchalardan iborat bo‘lib, bu kvadratchalar yordamida ramka hajmi o‘zgartiriladi. Tasvir ramka ostiga olingandan so‘ng «Enter» tugmasi bosilsa, ramka tashqarisida qolgan ortiqcha bo‘laklar kesib tashlanadi. Ushbu komandani «Esc» tugmasini bosib rad etish mumkin.
	Переместить: Ushbu tugma tasvirdagi belgilangan maydonni yoki qatlarni siljitim va kesib olish uchun xizmat qiladi. Ba’zan Peremehenie komandasasi bajaradigan ayni jarayonni boshqa ayrim tugmalar yordamida ham amalga oshirish mumkin. Masalan Vol’shebnaya palochka tugmasi asosan ishlatish chog‘ida
	Лассо: Tasvirdagi turli shakldagi obyektlarni belgilash uchun ishlatiladi.
	Многоугольная лассо: Asosan tasvirdagi to‘g‘ri chiziqlardan iborat obe’ktlarni belgilashdi ishlatiladi. «Alt» tugmasi bilan qo‘llanilganda oddiy Lasso tugmasi vazifasini bajaradi.
	Магнитное лассо: Tugmasi ishlatilganda «Adobe PhotoShop» dasturi tasvirdagi obyekt chegaralarini o‘zi belgilaydi. Ammo bu tugma piksellardagi ranglarni o‘zgarishiga bog‘liq tarzda chegaralarni aniqlashi bois kam qo‘llaniladi.
	Волшебная палочка: Bir-biriga yaqin bo‘lgan rangdagi piksellar joylashgan maydonni belgilaydi. «Shift» tugmasi bilan birgalikda qo‘llansa belgilangan maydon hajmi ortadi. «Alt» tugmasi bilan ishlatilganda esa, belgilangan maydon hajmi kamayadi.
	Кисть: Tasvirni bo‘yashda ishlatiladi. Ammo Kist` yordamida tasvirni sifatl bo‘yash mumkin. Bu tugma Aerografga nisbatan ko‘p qo‘llaniladi. Kist` asbobini V klavishasini bosish orqali aktivlashtirish mumkin. Brushes darchasi yordamida buyoq cho‘tkalarining shaklini o‘zgartirish mumkin.
	Карандаш: Turli chiziqlarni chizish uchun foydalaniladi. «Alt» klavishasi bosilganda kursoring ekrandagi tasviri o‘zgaradi va bevosita tasvirdan kerakli rangni tanlash mumkin. Bu amal bajarilgandan so‘ng «Карандаш» o‘sha rangda chiziq tortadi.
	Штамп клона: Tasvirdagi kichik bir bo‘lak nusxasini ko‘chirish uchun ishlatiladi. Bu tugma tasvirdagi ayrim nuqsonlarni, dog‘larni yo‘qotish va eski

	rasmlarni tiklashda keng qo'llaniladi.
	История кисти: Bu tugma tasvir haqidagi dastlabki ma'lumotlar asosida ishlaydi. Uning yordamida tasvirga kiritilgan so'nggi o'zgartirishlarni bekor qilish mumkin.
	Ластик: Tasvirni o'chirish uchun ishlatiladi. U qo'llanganda tasvirda fon qaysi rangda bo'lsa, o'sha rangdagi chiziqlar hosil bo'ladi. "Alt" tugmasini qo'llash lastochka yordamida kompyuter xotirasiga olinmagan so'nggi o'zgartirishlarni bekor qilish mumkin. Lastik tugmasi "E" klavishasini bosish orqali aktivlashtiriladi.
	Градиент: Bu tugma ishlatilganda, tasvirdagi belgilangan maydonda ranglar kombinasiyasi hosil bo'ladi. Asosiy rangning tasvir foniga sizib o'tish effekti hosil bo'ladi.
	Ковш краски: Ushbu tugmadan asosan tavsvirni yoki tasvirdagi ajratib olingan hududni bo'yashda foydalaniladi. Ranglarni qo'shimcha komandalarni bajarish orqali tanlanadi. Bu asbobni aktivlashtirish uchun K tugmasi bosiladi.
	Пятно: Ushbu tugma ishlatilganda, tasvirdagi yoqinlik pasayadi. "Alt" tugmasi bilan qo'llanganda yorqinlik ortadi.
	Огрубение: Ushbu tugma ishlatilganda tasvirdagi yorqinlik ortadi. "Alt" klavishasi bilan qo'llanganda esa tasvir xiralashadi.
	Пятно: Tasvirdagi ranglar chayqaltirib, tasvirdagi obyektlar o'rtasidagi chegaralarni bir-biriga qo'shishga xizmat qiladi.
	Подделка: O'z nomi bilan piksellardagi ranglar yorqinlashadi. "Alt" klavishasi bilan qo'llanganda esa piksellardagi ranglar xiralashadi.
	Прожиг: Tasvir ustida harakatlantirilganda piksellardagi ranglar qoramfir tus oladi.
	Губка: Tasvir ustida harakatlantirilganda, tasvirdagi ranglar miqdori pasayadi. Gubka bir joyda ko'r harakatlantirilsa, tasvirning o'sha joyi kulrang tus oladi.
	Выбор пути: U yoki bu "Pero" bilan chizilgan chiziqlarni tahrirlash uchun xizmat qiladi. Uning yordamida chiziqdagi nuqtalarni yakka tartibda harakatlantirish va kerakli joyga siljitim mumkin.
	Перо: Peroni tasvir ustida harakatlantirilganda, nuqtalar hosil bo'ladi. Ushbu nuqtalar yordamida chizilgan tasvirni o'zgartirish mumkin.
	Форма пера: Juda qulay tugma bo'lib, xohlagan shakldagi tasvirni u yordamida ifodalash mumkin.
	Добавление точки: Bu tugma "Pero" yordamida chizilgan chiziq ustiga qo'shimcha nuqtalarni qo'shadi.
	Удаление точки: "Pero" yordamida chizilgan chiziq ustidagi ortiqcha bo'lgan nuqtalarni o'chiradi.
	Изменение точки: Tasvir ustida chizilgan chiziqchalarda o'rnatilgan har bir nuqta burchak yoki yoy vazifasini bajaradi. Ushbu tugma yordamida nuqtalarning vazifalarini o'zgartirish, ya'ni yoyni burchakka va burchakni yoya almashtirish mumkin. Buning uchun kursorni nusxa ustiga olib borib sichqonchaning chap tugmasi bir marta bosiladi.
	Горизонтальный шрифт: Ushbu tugma yordamida tasvirga turli matnlarni kiritish mumkin. Tekst tugmasi aktivlashtirilib, cursor tasvir ustida bosilsa matn kiritish uchun alohida darcha hosil bo'ladi. Bu darchada harf o'lchami, turi, rangi va boshqa o'lchamlari kiritiladi. Bu asbob yordamida kiritilgan matnni qayta tahrirlash imkonи mavjud emas.
	Вертикальный шрифт: Agar tasvirga pastdan yuqoriga shaklda vertikal shaklda matn kiritmoqchi bo'lsangiz ushbu tugmadan foydalanishingiz mumkin.
	Маска горизонт.шрифта: "Tekst" tugmasi kabi bu asbob aktivlashtirilib,

	matn ustida bir marta bosilganda, "Tekstovo'y instrument" darchasi hosil bo'ladi. Lekin bu matn oddiy tekstdan tubdan farq qiladi. Harflarning cheti xuddi "Лассо" asbobida belgilash kabi ko'rinishga ega bo'ladi. Harflarni turli ranglarga bo'yash va " Переместить " tugmasi yordamida o'rnidan siljitish yoki boshqa rasmga olib o'tish mumkin.
	Мaska вертикаль шрифта: Huddi "Tekst maska" tugmasi kabi bir xil vazifani bajaradi. Ammo bu asbob qo'llanganida harflar ustma-ust ustun kabi joylashtiriladi.
	Линия: To'g'ri chiziqlarni chizishda qo'llaniladi.
	Пипетка: Tasvirdagi asosiy yoki tasvir foni rangini o'zgartiradi, Pipetkani tasvir ustidagi biror nuqtada bosish bilan o'sha nuqtadagi, ya'ni pikseldagi rang asosiy rang sifatida tanlanadi. Agar ayni jarayonga "Alt" tugmasini qo'shilsa, tanlangan rang tasvir fonini o'zgartirishiga olib keladi.
	Семплер цвета: Ushbu tugma yordamida tasvirdagi ranglar haqidagi axborot olishga xizmat qiladi. "Info" darchasida belgi qo'yilgan nuqtada necha foiz qizil, ko'k va qora ranglar mavjudligi haqidagi axborot hosil bo'ladi.
	Мера: Tasvirda turli o'lchovlarni bajarish uchun ishlataladi. Bu tugma bilan bir nuqtadan ikkinchi nuqtaga kursov olib borilishi kifoya. "Adobe PhotoShor" dasturi avtomatik tarzda ikki nuqta orasidagi masofani o'lchaydi.
	Рука: Tasvirning ko'zga tashlanmay turgan qismlarini ko'rsatadi. Buning uchun ushbu tugma aktivlashtirilib tasvir ustida sichqonchaning chap tugmachasini bosgan holda kerakli tomonga harakatlantiriladi. Ayni jarayonni «Adobe PhotoShop» dasturi darchasidagi "Навигатор" yordamida ham amalga oshirish mumkin.
	Масштаб: Tasvirni kattalashtirish yoki kichraytirish uchun xizmat qiladi. Agar ushbu tugma bilan birgalikda "Alt" tugmasi ishlatilsa, tasvir kichrayadi. Kursor ushbu asbob aktivlashtirilgandan so'ng o'z shaklini o'zgartiradi va lupa ko'rinishini oladi. Kursor tasvirning qaysi nuqtasida bosilsa, «Adobe PhotoShop» dasturi avtomatik tarzda o'sha nuqtani ekranga yaqinlashtiradi. Masshtab asbobini aktivlashtirib, Enter klavishasi bosilsa, Оpsiya masshtabirovaniya darchasi ochiladi. Bu darchada maxsus to'rtburchak ichiga belgi qo'yilsa, tasvir o'lchamlari o'zgartirilganda tasvir darchasi ham mos tarzda o'zgaradi. Har safar tasvir o'lchamlarini kattalashtirish yoki kichraytirish uchun Masshtab asbobini aktivlashtirish zarur emas. Boshqa tugma bilan ishslash paytida Ctrl + Probel bosilsa ishlatalayotgan asbob vaqtinchalik Masshtab tugmasi vazifasini bajaradi va tasvir kattalashadi. Ctrl + Probel o'rnda Alt+Probel qo'llanilsa, tasvir o'lchami kichrayadi. Shuningdek, tasvir o'lchamini Strl + + (plyus) klavishalari yordamida kattalashtirish yoki Ctrl + - (minus) yordamida kichraytirish mumkin. «Adobe PhotoShop» dasturi darchasi ostida Stroka sostoyaniya satrida tasvir o'lchamlari haqida axborot beruvchi maxsus darcha mavjud. Bu darchada tasvir o'lchamlari sonlarda ifodalangan. Ushbu sonlarni o'zgartirish orqali tasvirning aniq o'lchamlari kiritiladi.
	Цвет переднего плана: Ushbu asbob ustida kursov ikki marta ketma-ket bosilganda, «Adobe PhotoShop» dasturining yangi darchasi (Цветоподборщик) hosil bo'ladi. Bu darchada kerakli rang tanlanib, OK yoki "Enter" tugmasi bosiladi va tanlangan rangni "Карандаш", "Кист", "Градиент" kabi asboblari yordamida qo'llash mumkin.
	Фоновый цвет: Ushbu tugmacha ustida kursov ikki marta ketma-ket bosilganda, «Adobe PhotoShop» dasturining yangi darchasi (Color Picker) hosil bo'ladi. Bu darchada tasvir fonining rangi aniqlanadi. Tavsvir fonidagi rang "Ласточка" va "Градиент" tugmalari uchun qo'llaniladi.
	Переключение цветов: Ushbu belgi ustida kursorni bosish bilan asosiy rang bilan tasvir foni ranglari o'mni almashtiriladi.

	Цвета по умолчанию: Bu belgi ustida kursorni bir marta bosish bilan asosiy rang qoraga va tasvir foni ranglari oqqa aylanadi.
	Bu tugmacha yordamida «Adobe PhotoShop» dasturida tez niqoblash holati bekor qilinadi. Ekranda belgilash chegaralari chumolilar harakatini eslatuvchi punktir chiziq yordamida aks ettiriladi. Bu «Adobe PhotoShop» dasturida odatda standart holat deb ataladi.
	Ushbu tugmacha ustida kursorni bir marta bosilishi bilan «Adobe PhotoShop» dasturi tez niqoblash holatiga o‘tadi va natijada tasvirdagi niqoblanmagan hudud qizil rang bilan bo‘yaladi. Ushbu asbob tasvirdagi turli obyektlarni aniq niqoblashda ishlatiladi. "Кисть" tugmasi yordamida niqobga ishlov berish mumkin. Bunda qora rang bilan tasvir niqoblanadi, oq rang bilan tavsvirdagi niqob o‘chiriladi.
	Стандартное окно: Tugma aktivlashtirilganda tasvir standart holatda bo‘ladi.
	Полный экран с меню: Bu holat tasvir kompyuter ekraniga sig‘magan holda ishlatiladi. Ushbu tugma aktivlashtirilganda ekranda menu satri hamda tugmalar paneli qoladi.
	Полный экран: Ekranda faqat tasvir va tugmalar paneli hamda menu satri qora fonda qoladi.

Tasvir o‘lchami

«Adobe PhotoShop» dasturida tasvir o‘lchamlarini ekranda tasvirning barcha qismini yoki tasvirdagi kichik detallarni ko‘rish uchun xohlagancha kattalashtirish yoki kichraytirish mumkin. Ayni jarayon foizlar hisobida orttiriladi. Masalan, 100%- bu tasvirdagi piksellar soniga ekrandagi piksellar soni tengligini anglatadi. Ya’ni 1:1. 200% ga tasvir kattalashtirilganda ekrandagi bir pikselga katta miqdordagi piksellar miqdorini to‘g‘ri kelayotganligidan dalolat beradi.

«Adobe PhotoShop» dasturida «Навигатор» darchasi bilan ishlash.

«Adobe PhotoShop» dasturida tasvirdagi mayda detallar bilan ishlash jarayonida tasvirni bir necha marta kattalashtirishga to‘g‘ri keladi. Tasvirga kiritilgan o‘zgartirishlar sifatli chiqishi uchun ayni amal bajariladi. Navigator darchasi (5.3- rasm) asosan tasvir o‘lchamlarini o‘zgartirish va tasvirni boshqarish uchun xizmat qiladi. Agar «Навигатор» darchasi «Adobe PhotoShop» dasturi ishga tushirilgan chog‘da ekranda mavjud bo‘lmasa, uni aktivlashtirish uchun menyular satrida «Окно» menusidagi «Навигатор» komandasini tanlang.

«Adobe PhotoShop» dasturida Action darchasi bilan ishlash

Action darchasi «Adobe PhotoShop» dasturida ishlashni yanada tezlashtiradi va bir necha tasvir ustida amalga oshiriladigan bir xil amallarni har safar tarkorlashga zaruriyat qoldirmaydi. «Adobe PhotoShop» dasturidagi Action darchasi bilan ishlashni bilsangiz, qisqa fursat ichida ko‘p miqdordagi tasvirni tahrirlashingiz mumkin. Buning uchun Action darchasida yangi Action ochiladi. Uni kerakli nom bilan nomlagandan so‘ng Resord tugmachasi bosiladi. Shu daqiqadan boshlab, «Adobe PhotoShop» dasturi sizni tasvir ustida bajargan barcha amallarinigizni kompyuter xotirasiga ketma-ket joylashtiradi. Tasvir ustida barcha amallar yakunlangandan so‘ng **Action** darchasidagi Stop tugmachasi bosiladi. «Adobe PhotoShop» dasturi sizning barcha amallaringizni tartibli ravishda **Action darchasida** joylashtiradi. Boshqa tasvirlarga ushbu amallarni qo‘llash uchun yangi tasvir ochilgandan so‘ng Action darchasidagi Vipolnenie komandasini ishga tushirish lozim. **Adobe PhotoShop** dasturi avtomatik tarzda yangi ochilgan tasvirda ham siz amalga oshirgan amallarni hech bir o‘zgarishlarsiz bajaradi.

Yangi tasvir, dublikat ochish va tasvirni doimiy xotiraga joylashtirish

«Adobe PhotoShop» dasturida ishslashdan avval yangi fayl tuziladi yoki kompyuter xotirasida mavjud bo‘lgan tasvir ochiladi. Yangi fayl tuzish va avvaldan mavjud bo‘lgan fayllarni ochishning quyidagi yo‘llari mavjud:

◆ **Файл** menyusidan **Новый** komandasini tanlang yoki **Ctrl + N** tugmalari kombinasiyasidan foydalanib, yangi fayl tuzing. Yuqoridagi amal bajarilganidan so‘ng «Adobe PhotoShop» dasturi yangi faylni tashkil etish uchun uning o‘lchovlari haqidagi ma‘lumotlar bitilgan yangi darchani hosil qiladi. Bunda yangi tuzilayotgan fayl nomi, uning o‘lchamlari kiritilishi talab etiladi. Kerakli o‘lchamlar kiritilganidan so‘ng, OK tugmasini bosish lozim. Adobe PhotoShop dasturi oq rangdagi yangi tasvirni tuzadi. Bu tasvirga xohlagan o‘zgartirish kiritish yoki boshqa tasvirlardan ayrim detallarni ko‘chirib o‘tib, umuman yangi tasvirni ijod qilish mumkin.

◆ **Fayl** menyusidan **Открыть** komandasini tanlang yoki **Ctrl + O** tugmalari kombinasiyasidan foydalanib kompyuter xotirasida mavjud bo‘lgan faylni oching. Juda kam hollarda **Файл – Открыть как** (**Alt+ Ctrl+ O**) komandasini tanlanadi.

«Adobe PhotoShop» dasturida chizilgan yoki qayta ishlangan tasvirni saqlash uchun «Файл» menyusidan «Сохранить» bandini tanlab yoki klaviaturadan **Ctrl+S** tugmalarini baravariga bosiladi. Hosil bo‘lgan «Save As» (Сохранение) oynasiga faylning nomini yozib «Сохранить» tugmasi bosiladi.

Tasvir Formatlari

«Adobe PhotoShop» dasturi 20 dan ortiq formatdagi fayllar bilan ishslash imkoniga ega. Eng ko‘p qo‘llaniladigan formatlar:

BMP (Windows Bitmap – Bitovaya karta Windows) Windows muhitida ishlovchi kompyuterlarda ekran osti tasvirlarini qo‘llovchi dastur Microsoft Paint da keng qo‘llaniladi.

JPEG (Joint Phonographic Experts Group) hozirgi kunda eng ko‘p qo‘llaniladigan formatlardan biri bo‘lib, uning asosiy afzalliklaridan biri maxsus dastur yordamida yetarlicha siqish imkonining mavjudligidir. Ammo faylni siqib hajmini kichraytirish jarayonida tasvir sifatida o‘zgarish bo‘ladi. Fayl kuchli siqilganda tasvir sifati yomonlashishi mumkin. Ushbu formatdagi fayllar kompyuter xotirasida ko‘p joy egallamaydi va hajm jihatidan kichikligi bois mazkur formatdagi tasvirlar bilan ishslash ancha oson.

TIFF (Tagged Image File Format) bu formatdagi fayllar ham keng qo‘llaniladi. Lekin TIFF formatidagi fayllar kompyuter xotirasida ko‘p joyni egallaydi. «Adobe PhotoShop» dasturida ushbu formatdagi tasvirlar bilan ishslashda dasturning ishslash tezligi sezilarli ravishda kamayishi mumkin.

GIF (Graphics Interchage Format – Format graficheskogo obmena) Ushbu formatdagi tasvirlar 256 turdagি rang bilan tasvirlanadi. Bu formatdagi tasvirlar asosan Internet tizimida keng qo‘llaniladi.

«Adobe PhotoShop» dasturida ranglar bilan ishslash

«Adobe PhotoShop» dasturi asboblar panelida ranglar bilan ishslash uchun to‘rtta asbob ajratilgan.

◆ **Цвет переднего плана.** Ushbu asbobda qanday rang ko‘rsatilgan bo‘lsa, "Ковш", "Линия", "Карандаш", "Кист" asboblari uchun o‘sha rang asosiy hisoblanadi.

◆ **Фоновый цвет.** Ko‘rsatilgan rang "Ластик" asbobi bilan ishlaganda qo‘llaniladi. **Фоновый цвет** asbobidagi rang **Цвет переднего плана** asbobida rangni o‘zgartirish uchun qanday amal bajarilgan bo‘lsa, bunda ham xuddi o‘sha amalga rioya qilish lozim. Yoki "Пипетка" asbobi bilan Alt tugmasi bиргаликда bosish orqali almashtirish mumkin.

◆ **Переключение цветов.** Kursorni ushbu tugmacha ustida bir marta bosish orqali asosiy rang va fon ranggi o‘rin almashadi.

◆ **Стандартный цвет.** Kursorni ushbu tugmacha ustida bir marta bosish orqali asosiy rang va fon ranggi standart ranglar - qora va oq rangga almashtiradi.

Ranglarni tanlashda «Adobe PhotoShop» dasturida **«Цвет»** darchasidan ham foydalanish mumkin (5.4- rasm).

RGB – moduli tasvirni ekranda tahrirlash nuqtai nazaridan kelib chiqqan holda juda qulay va u 24 razryadli ranglar platasi yordamida deyarli barcha 16 million ranglarni monitorda aks ettiradi.

RGB ranglar majmuasi bilan ishlangan barcha tasvirlarni xohlagan formatda diskka yozish mumkin. **RGB** – ranglar majmuasidagi ayrim ranglar umuman tabiatda uchramaydi.

SMYK – Tabiatda mavjud bo‘lgan ranglar majmuasi. Quyosh nurlari inson ko‘zлari ajrata oladigan barcha ranglarni o‘zida mujassamlashtirgan. Quyosh nurlari biror-bir jismga tushganda uning ta’siri ostida inson ko‘zлari jism shakli va rangini idrok etadi. Misol uchun, binolarning o‘t uchirish burchaklari osib qo‘yilgan o‘t o‘chirgichlar to‘q ko‘k va zangor ranglar bilan bo‘yalgan bo‘lishiga qaramay, bizning ko‘zimizga to‘q qizil rangda ko‘rinadi. Ranglarni bir-biriga qo‘shilishi natijasida boshqa ranglar hosil qilinadi:

S – havo rang,

M – binafsha rang,

Y – sariq rang,

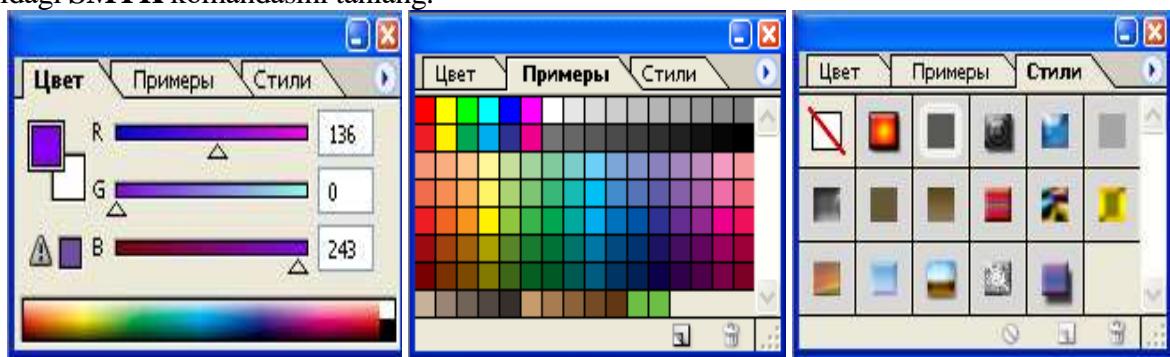
K – qora rang,

Bosma mashinalari va bosmaxonalarda tasvirlar yuqorida keltirilgan ranglarning kombinasiyasidan foydalangan holda to‘la tasvirni ifodalaydi.

RGB – ranglar majmuasida oq rang uchala ranglarning maksimal aralashmasidan hosil qilinadi. Qora rang esa buning aksi o‘laroq olinadi.

CMYK – ranglar majmuasi bilan ishlaganda qopa va oq ranglarni hosil qilish uchun buning aksini bajarish lozim. Ya’ni, to‘rt rangning minimal qo‘shilishida oq rang hosil bo‘ladi. Qora rang esa alohida kanalda mavjud.

RGB – ranglar majmu keng ko‘lamdagи ranglarni taklif etadi. Lekin ularning ko‘p qismi (ayniqsa yorqinlari) tasvirni chop etganda monitordagi bilan keskin farq qiladi. Shu bois ham ko‘plab mutaxassislar tasvirni chop etishdan avval uni **CMYK** sistemasiga o‘tkazadilar. Ayrim mutaxassislar esa tasvir bilan **CMYK** sistemasida ishlashni maslahat beradilar. Ammo bu tasvir bilan ishlash turli qiyinchiliklarni tug‘diradi. Ana shunday qiyinchiliklardan biri kompyuter juda sekin ishlaydi. Bunga asosiy sabab «Adobe PhotoShop» dasturi **RGB** sistemasiga sozlangan bo‘lib, har bir komandani bajarib, uni **RGB** sistemasidan **CMYK** sistemasiga almashtirguncha kompyuter qo‘shimcha vaqt talab qiladi. Bundan tashqari skaner va monitor **RGB** sistemasida ishlashga mo‘ljallangan. Ranglar bilan ishlovchi barcha uskunalar (rangli printerdan tashqari) **RGB** sistemasida ishlaydi. Shuning uchun yaxshisi tasvirni chop etishdan avval **CMYK** sistemasiga o‘tkazib olish maqsadga muvofiq. Tasvir ustida barcha amallarni poyoniga etqazib, menyular satrida **IZOBRAJENIE** – Nastroyka tarkibidagi **SMYK** komandasini tanlang.

3- rasm. Rang tanlash oynalari

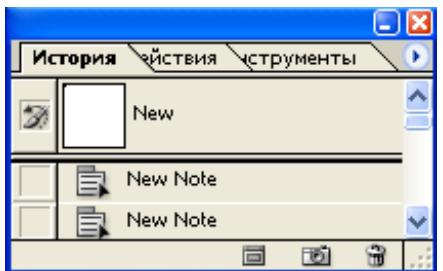
«Adobe PhotoShop» dasturida «История» darchasi bilan ishlash

«Adobe PhotoShop» dasturi ishga tushirilganda ekranda «История» darchasi mavjud bo‘lmasa, «Окно» menyusida «История» komandasini tanlang (5.5- rasm). «История» darchasida tasvirga kiritilgan so‘nggi o‘zgartirishlar haqidagi ma’lumotlar joylashadi. Tasvir ustida bajarilgan har bir muhim amallar «История» darchasida ro‘yxatga olinadi. Xohlagan paytda yoqmagan amallarni «История» darchasi orqali rad etish mumkin.

«История» darchasi «Adobe PhotoShop» dasturida qatlamlar bilan ishlash.

«Adobe PhotoShop» dasturi tavsvirdagi biror obyekt "Инструмент эллипса", "Лассо", "Волшебная палочка" yordamida tasvirdagi detallar belgilanib ularning nusxalari olinganda, «Adobe PhotoShop» dasturi yangi qatlam hosil qiladi. Bu qatlam alohida obyekt bo'lib, uni tahrirlash ham alohida tarzda bo'ladi. Bir necha tasvirlardagi ayrim detallarni yagona tasvirga jamlanganda, «Adobe PhotoShop» dasturi ko'chirib o'tilgan tasvir bo'laklarni qatlamlarga ajratadi. Ayni jarayon tasvir detallarini joylashtirish uchun juda qulay. Bir necha qatlamlar bilan ishlaganda ularni boshqarish qiyinlashadi. «Adobe PhotoShop» dasturi bajarilganda yangi darcha hosil bo'ladi. Bu darchada tasvirdagi yangi qatlamlar haqidagi axborotlar joylashadi. Yangi qatlam hosil qilinganda «Adobe PhotoShop» dasturi uni "Слой" darchasida ro'yxatga oladi. Bu darchada qatlamlar tartibli tarzda joylashtiriladi. Shuningdek, qatlamlarning o'mini almashtirish yoki vaqtinchalik o'chirib qo'yish mumkin. Qatlamlarni o'chirish uchun avval kerakli qatlam "Слой" darchasida belgilab olinadi va Menyular satrida Слой menyusi tarkibidagi Уднулить – слой komandasi tanlanadi. Qatlamlarni bir-biriga birlashtirish imkoniyati ham mavjud.

"Прямаугольный инструмент",

«Adobe PhotoShop» dasturida matnlar bilan ishlash

«Adobe PhotoShop» dasturi tasvirlar ustiga matnlarni kiritish uchun yana bir keng imkoniyatni ochib beradi. Tasvir ustiga matn kiritish uchun asboblar panelida maxsus «Tekst» asbobi mavjud. Bu asbob asosan tasvirga turli matnlarni kiritish uchun xizmat qiladi. «Tekst» asbobi tarkibida «Горизонтальный шрифт», «Вертикальный шрифт», «Маска горизонт шрифта», «Маска вертикаль шрифта» kabi asboblar yashiringan. Bu asboblar faqat matnlarni tuzush uchun xizmat qiladi. Uning yordamida mavjud matnlarni tahrirlashning iloji yo'q.